

Kiekvieną dieną kaip maža mergaitė

MICHELA TILLI

*Kai išaušta metas
tikrajam širdies
troškimui...*

Alma littera

Argentina užsirišo chalato diržą, uždare spintos duris ir sparčiai numynė į svetainę. Negalima leisti bjaurioms mintims sugadinti tokio ryto, reikia gerai išnaudoti laiką – kas žino, kada vėl pasijus kupina jėgų.

Ji priėjo prie medinės spintelės kampe ir smarkiai plakančia širdimi atidarė dureles. Sléptuvėje pakabinta žemyn galva tūnojo sena juoda siuvimo mašina, puošta auksiniais ornamentais. Argentina kyštelėjo ranką po siuvimo mašina, virš pedalų, ir tarp senų medžiagos skiaučių bei siūlų ričių išgirdo nagus dzingtelint į skardinę dėžutę lygiu ir šaltu paviršiumi. Ištraukė ją, lėtai atsitiesė ir nuėjo atsisėsti prie stalo. Keletą minučių giliai alsavo, – taip būdavo kas kart atlikus staigų judesį, – paskui pasibalnojo nosį ant kablo kabančiais akiniais.

Ilgai žiūrėjo į geltoną dėžutę, puoštą raudonomis gėlėmis, prieš ją atidarydama pirštu pavedžiojo per išraitymus. Jau nebeprisiminė, kas joje anksčiau buvo – gal sausainiai. Kažkada seniai ieškodama sléptuvės laiškam užmatė dėžutę ant indaujos ir paprašė Irinos ją nuimti. Irina užsilipo ant kėdės, paburbėjo, kad dangtis lipnus ir apskretęs dul-kėmis, bet įsitikinusi, kad dėžutė tuščia, puolė energingai jos šveisti. Ir toliau niurnėjo dėl seniokiškų Argentinos prasimanymų, bet dėžutė galiausiai vėl tviskėjo ir buvo pasirengusi saugoti pirmuosius porą Roko laiškų.

Dabar joje gulėjo visas pluoštas melsvų, plonų vienodų vokų, perrištas mėlyno aksomo juostele. Ji atrišo mazgelį ir vėduokle paskleidė laiškus ant stalo, po vieną visus paglostė. Pasiėmė paskutinį, darkart perskaitė ir pasidėjo šalia dramblio kaulo spalvos lapo, kuriame ketino rašyti atsakymą. Net juodraščiams, kuriuos paskui pasilikdavo, ji naudojo Irinos nupirktą gražų laiškų popierių. Buvo likę vos

pora lapų ir paskubėjusi tą popietę dar būtų galėjusi nueiti į raštinės reikmenų parduotuvę išsirinkti naujų.

Nebuvo lengva rašyti Rokui. Pirmoji parašė ji – aklai, visą gyvenimą neturėjusi iš jo jokių žinių. Prislėgta vienvietė, apimta skaidrios beprotybės, su pertraukomis išsiuntė tris laiškus, skirtus ne kam kitam, o svajonei, kurios buvo atsižadėjusi ir kuri neduodama jokių ženklų apie save tolydžio tolo. O tada vieną dieną atėjo atsakymas. Nuo to laiko Rokas jai nuolat rašė. Pirmas laiškas jai stačiai atėmė žadą. Jis buvo trumpas, drovus, kupinas dvejonų, bet tikras. Vos keliais žodžiais Rokas patvirtino, kad egzistuoja, kad nėra tik jos vaizduotės vaisius, ir nurodė teisingą adresą, kuriuo rašyti ateityje. Štai taip Argentina sužinojo, kad jis niekada nebuvo išsikraustęs iš miestelio, tik su šeima persikėlė į namą už kelių gatvių nuo ankstesniojo. Pamažu Rokas tapo atviresnis, pasipylė meilės žodžiai, bet toliau susirašinėjant Argentina pastebėjo, kad kuo romantiškiau ir aistringiau jis rašė, tuo labiau tolo nuo jos, nuo jų dviejų, nuo to, kuo jie iš tiesų buvo. „Norėčiau spausti tave glėby, – rašė jis, – savo glamonėmis numalšinti tavo virpulį.“ To niekada nebuvo nutikę. Ji ir Rokas niekada nesilietė, nė karto nesikalbėjo, nebent iš tolo akimis. Pirmasis vyras, vėliau išdrįšęs ją paliesti, buvo Antonijus. Tiesą pasakius, ši jų meilė virto abstrakčiu dalyku, atsižvelgiant į jų amžių, net komišku, atitrūkusiui nuo jų kūnų, kokie jie buvo anuomet, kai suvokė tą jausmą, nors nebuvo ištarę vienas kitam nė žodžio. Regis, Rokas visiškai neprisiminė jų žvilgsnių, nors to nepripažino, jų romanas skendėjo tarp visokių šleikštybių, kurios visos vadinosi tais pačiais vardais: bučiniai, glamonės, sueitis, ir tik viena Argentina atsiminė jų nebylius meilės pokalbius, kuriuos, galimas daiktas, tik įsivaizdavo.

Paskutiniame laiške Rokas pasipiktinęs pasakojo apie naujai statomą namą į kapines vedančioje gatvėje. Argentina mėgino prisiminti, skaitydama įsivaizduoti tas vietas, bet aprašymai nesutapo su atminties diktuojamais vaizdais. Ji mėgo galvoti apie miestelį kaip apie ilgą ir siaurą laivą, plūduriuojantį lygių Bazilikatos dykynių jūroje, į jo kraštus tarsi bangos dužo nuošliaužos, o laikas tekėjo neįtikėtinais lėtais. Bet jo apibūdintų vietų ji neįstengė matyti.

Laiškuose Rokas apie miestelį kalbėjo taip, lyg šis visada būtų buvęs toks, kokį jis mato dabar, lyg nebūtų pasenęs ir gyventų amžinoje dabartyje, kur dalykai yra tokie, kokie yra. Jis niekada neužsimindavo apie praeitį, ir nors ji bandė pasikalbėti apie laikus, kai jiedu susipažino, pamažu teko susitaikyti su jo išsisukinėjimu ir sau pripažinti, kad jų niekada niekas nesiejo, nebent koks pasisveikinimas; toji meilė, kurią ji jautė ilguose jų žvilgsniuose, tikrai negalėjo taip stipriai paveikti vyro gyvenimo kaip sentimentalios moteriškės. O gal ir jis liko giliai įskaudintas ir todėl dabar savotiškai ją baudė atsisakydamas pasinerti į prisiminimus – juk abiejų gyvenimai buvo pasukę kita vaga.

Ar tai reiškė likti savo vietoje, nenutolti nuo to pasaulio centro, į kurį gimdami buvome paskirti? Ar tie, kurie ten liko, neigdami prisiminimus šitaip baudė išvažiavusius? Ši mintis ją mažumėlę skaudino, nes ji išvyko kupina vilčių, pasiryžusi toli rasti sėkmę ir laimę, įsitikinusi, kad už to Dievo užmiršto miestuko, kuriame jiems buvo lemta gimti, plyti galimybių pilnas pasaulis, o dabar, nugyvenusi tiek metų ir daug visko regėjusi, svarstė, ar tikrai buvo verta, o gal išvykusi skaudžiai apsiriko. Nes jei tai, kas tau duodama likimo, yra amžinas tavo gyvenimo centras, visų dalykų šerdis, tai vienintelis galimas pokytis yra prisitaikymas. Ko

ji pasiekė sudeginusi visus tiltus į vietas, kuriose užaugo? Ką paliko užnugary?

Keletą metų jiedu su Antonijumi gyveno be vaikų. Darbas Antonijui gerai sekėsi, kas mėnesį pavykdavo šiek tiek sutaupyti. Į Grasaną jie nebegrižo nuo tada, kai Antonijus susipyko su motina. Ji išdėjo jam siaubingų dalykų, už kuriuos Antonijus nepajėgė atleisti, bet žmonai neatskleidė. „Jei mane gerbi, ir tu ten nevažiuok“, – maldavo jis Argentinos. Ir ji pakluso, nuogąstaudama, kad tai ji yra jų nesantaikos priežastis, bijodama sukelti skandalą. Tik dabar suvokė, kad vyro prašymas suteikė jai apsaugą, užuovėją nuo vidinę ramybę trikdančių troškimų, nuo svajonių. Pasikui gimė Monika ir būdama viena su mergaite ji ėmė ilgėtis pusseserių. Ištisas popietes praverkdavo, bet Antonijus kartojo, kad Monika gimė Milane, kad čia yra jos gyvenimo centras, kad čia ji augs visko aptekusi, o ne su virvele perrištais lagaminais, kaip jie. O kaip Argentina? Kur jos pasaulio centras? Kas nutiko jos gyvenimui? Ar gyvenimas priklauso tik kas antrai kartai ir tik jos vaikai galėsia pasimėgauti laime? O gal visi dirba tik dėl vaikų, o tie vaikai suaugę – dėl savo vaikų, ir niekas iš tiesų nesirūpina savim? Dabar, jos gyvenimui einant į pabaigą, dabarčiai blėsiant ir darantis apgaulingai, kur tas pasaulio centras, į kurią ji galėtų atsigręžti, įsikibti, kokia viso to prasmė? Ar gali būti, kad net tuose laiškuose ji nerado jokios užuominos, atramos, jokio apreiškimo?

Darkart skaitydama paskutinį laišką pagaliau priėjo prie Roko perrašyto Puškino eilėraščio. Ji dažnai tikrindavo, katras iš jųdviejų pirmas užvedė kokią temą, ir pakaitomis skaitydavo tai savo, tai jo laiškus, taip atkurdamą niekada neįvykusį dialogą, pilną paslėptų minčių. Puškinas: tai ji

pirmoji apie jį užsiminė, buvo tuo įsitikinusi. „Ar prisimeni Puškiną?“ – parašė jam.

Darkart perskaitė eilėraštį ir šis jai pasirodė dar gražesnis, jei tai apskritai įmanoma. O vis dėlto anksčiau nebuvo jo girdėjusi, tikrai tai žinojo, ji ne šias eilutes turėjo galvoje rašydama „ar prisimeni Puškiną?“ Argentina pasitaisė akinius ant nosies, gurkštelėjo vandens ir iš nekantrumo virpančiomis rankomis pervertė savo laiškų juodraščius.

Ko gero, tai buvo vienas paskutinių laiškų. Nebuvo sunku jame rasti didžiąją P, išraitytą su didžiausia įmanoma pagarba, itin kruopščiai, kad tik nesuklystų. Pamatė ją kone iškart, stambiają, parašytą paliekant daug vietos viršuje ir apačioje. „Ar prisimeni Puškiną? Ilgus metus laikiau tas eilutes atminty, bet dabar nebeprisimenu.“ Kaip gaila. Kad ir kaip stengėsi, niekaip neprisiminė, užtai negalėjo pamiršti tos dienos ir žvilgsnio, padariusio ją tokią ypatingą. Tai buvo Ruso laidotuvės, ji kuo aiškiausiai viską matė, kadras po kadro.

Į Ruso laidotuves susirinko visas miestelis, net žmonės iš svetur, su juo kovoję šiaurėje, kalnuose aplink Turiną. Argentina jautėsi mažumėlę kalta dėl savo džiugesio ir stengėsi nuslėpti euforiją. Ji pagaliau gavo išeiti laukan: gedėdama dėl tėčio mirties jau porą metų buvo priversta sėdėti namuose, o dabar močiutė Marija leido jai nueiti į laidotuves, nors jose dalyvavo visas miestelis ir mama tam prieštaravo. Močiutė ją užtarė: „Liūdesio čia ir taip pakanka, palaidojom jį, o ne šitą mergučę“, – pasakė ji.

Vyksta laidotuvės, bet Argentinai jos šventė. Ji stovi glaudžiai prisispaudusi prie Filomenos ir godžiai dairosi į šalis. Ji pažinojo Rusą, kaip visi, bet per mišias neįstengia susikaupti, ir kai pagaliau pakelia galvą, jos akys susiduria

su priešingoje karstą supančių žmonių juostoje stovinio vaikiną, jis žiūri tik į ją, vyzdžius įsmeigęs tiesiai į jos, lyg visa kita aplinkui būtų išsitrynę. Ji žino, kad jis vardu Rokas ir gyvena šiame miestelyje, yra tylenis ir ją sutikęs gatvėje net nepasisveikina. Bet tą akimirką, kai judvieju žvilgsniai susitinka, atrodo, kad jie rado slaptas duris ir nesiklausę leidimo įžengė vidun. Gal čia kaltas visus apėmęs jaudulys, bet Argentina jaučia, kad jiedu vienas kito akyse išvelgia tą pačią tiesą, tarsi stovėtų Dievo akivaizdoje, matytų savo atvaizdą veidrodyje ir už tamsių vyzdžių išvelgtų apnuogintą sielą. Šventoriuje stovi atvykėlis ir visiems išėjus iš bažnyčios ima skaityti eilėrašį. Žmonės sako, kad jis ir nebuvo įėjęs, kad laukė lauke, kad netiki Dievo, bet sako tai pagarbiai, nes šių kraštų gyventojai supranta, kai žmogaus širdyje glūdi kažkas kietesnio už akmenį. Kai kas matė jį verkiantį. Matyt, tai Ruso bendražygis, sako viena mergina, jis iš partizanų brigados, anksčiau buvęs kareiviu, bet irgi grįžęs iš Rusijos gyvas ir sveikas. Ne visai sveikas, nutraukia ją ponas Kozentinas, miestelio mokytojas, nugirdęs jų šnekas: jis grįžo, bet ne visai sveikas. Jis nieko nebepriduria, o jos ir neklausinėja. Ir Rusas grįžo, bet apie tą siaubingą patirtį nenorėjo nieko pasakoti. Apie jų laimėtą partizanų karą pasakojo, ir dar kaip, bet apie Rusiją, kai kariavo vokiečių pusėje, nė žodelio. Kažkas kalbėjo, kad jis buvo išlaisvinęs keletą sovietų kalinių, kiti buvo jį girdėję aistringai postringaujant apie Puškiną. Šio poeto eiles laidotuvėse virpančiu balsu ir skaito jo bendražygis. Argentinai tos eilės patinka, ji gerte geria jas, jos degina jai širdį, ji kartoja jas vos krutindama lūpas. Nustemba, kad jau jas moka, jos įsirėžė į atmintį ir dėl Roko žvilgsnio, dėl kurio ji pasijuto egzistuojanti. Tą akimirką jos gyvenimas susi-

traukia, jame atsiranda niekada nebeišnyksiančių įskilimų, ir ima bėgti pašėlusiu greičiu, iki šiandien, kai tie įtrūkiai virtę raukšlėmis, giliomis širdies žaizdomis.

Argentina pakilo ir nuėjo pažiūrėti pro langą. Ji buvo įsitikinusi, kad tai ne tos pačios eilės, bet tikrųjų nė pati neprisiminė. Kaip gaila, kad pamiršo. Jei būtų jas perskaičiusi knygoje, galbūt tada...

Oras atrodė šaltas ir slogus. Ji vėl prisėdo ir ėmė rašyti, tiesiai į švarraštį, nes nebuvo laiko, nebegalėjo tuščiai švaistyti nė vienos minutės, jei norėjo viena išeiti į lauką ir pasinaudojusi šiandieniniu jėgų antplūdžiu išsiųsti laišką, o paskui nukulniuoti iki raštinės reikmenų parduotuvės. Vėliau atvažiuos Monika, tad reikia grįžti laiku, antraip neišvengs įprastinio erzinančio kamantinėjimo.

Tai ne tas eilėraštis, parašė.

Ir tu jį pamiršai.